

POLITIKA NOVEGA PREDSEDNIKA POJDE V REAKCIJONARNI SMERI.

Coolidge je konfiriral z republikanskimi voditelji o novih političnih smernicah, ki pa najbrž ne bodo nove.

REMOK NA VEKODU IN NEKA ODPOMOČ, TO OBOJE ZAHTEVA TAKOJŠNO AKCIJO.

Washington, D. C. — Predsednik Calvin Coolidge se je na celi vrsti konferenci, ki jih je imel v medelju z raznimi republikanskimi voditelji, začel intenzivno pečati s politiko in njenimi smernicami.

Njegovo bivanje v Washingtonu je v teku dveh dni privedlo k zaključku, da so v novi administraciji gotove spremembe neizogibne.

Se preden bo končan pogreb predsednika Hardinga, bodo morale biti razne nujne zadeve rešene, čeprav ne bodo objavljene pred tistim časom.

Med domačimi problemi je zelo nujna zadeva položaj trdega prevoza in zahteva po izrednem zasiedanju našega kongresa, ki naj preiskrbi odpomoč kmetu na zapadu.

Predsednik Coolidge je že namigoval, da je za takojšnje obnovitev antitrustne konference v Atlantic City. Če pride do tega, da postane stavka neizogibna, meni, da bo predsednik tako postopal v takem slučaju, kakor je v stvari bostonske policije, katero je užgal s državno milico, a stavarje pa dal nadomestiti z novimi močmi.

Dasi ko novemu predsedniku svetovali nekateri voditelji njegove stranke, da bi ne bilo izredno sklicanje zveznega kongresa pametno, niti ne priporočljivo, še yendar ni rešeno to vprašanje.

Izrednega zasedanja namreč ne zahteva samo kmečki problem, nego se za to potegujejo tudi newenglandski voditelji, ki so zainteresirani v premogovnem položaju. In to oboje skupaj utegne napotiti eksekutivnega načelnika k temu, da skliče kongres na izredno zasedanje.

Če se kongres snide šele v mesecu decembru, bi to skrajšalo čas, da pokaže Coolidge narodu, kaj zna. Če se bo priklupil ljudstvu s svojim postopanjem, utegne potem laže zahtevati predsedniško nominacijo na konvenciji svoje stranke.

Zagovorniki in nasprotniki mednarodnega sodišča sedaj še ne vedo, kam se bo Coolidge obrnil, ali v nasprotni ali prijazni tabor tega problema. Zagovorniki pravijo, da je za razsodišče. Nasprotniki menijo, da je proti njemu. Tisti, ki pravijo, da je nasproten mednarodnemu sodišču, zatrjujejo, da bo na vsak način vpošteval nasvete tistih strankinih vodij, ki pravijo, da bo razcepilo to vprašanje kabinet s usodnimi posledicami na voličih. Drugi menijo, da bo sledil predsedniku Hardingu v tej zadevi.

Če zavzame novi predsednik stališče, nasprotno mednarodnemu sodišču, potem bi ne mogel državni tajnik Hughes več ostati v kabinetu. Kajti on je poleg trgovskega ministra Hooverja glavni duševni oče predloga za mednarodno sodišče.

Pravosodni tajnik Daugherty bo pa najbrž na vsak način ostal v svojo službo ter se umaknil iz političnega življenja. Tudi generalni postar New najbrž ne bo več dolgo kabinetni uradnik. Če se bo Hoover potegoval za predsedniško nominacijo, potem ne more ostati v kabinetu.

VRME.

Laški južni vetrovi se spreminjajo v severne. Hladno. Solnčni vzhod ob 5 a. m., solnčni zahod ob 5:33 p. m.

Porost "Jimmie Higgins" je vrzelo črne ameriškega proletariata ob časi velike vojne. Dobil se pri književni matit S. M. P. J.

TREZNO GLAVO V NEMŠIJI IMAJO LE ŠE SOCIALNI DEMOKRATJE.

NARODNA PASIVNOST JE NAJVEČ ZAKRIVILA POLOM NARODA.

Odškodnina se mora po njih muenja plačati s davki na materialno vrednost.

Berlin, Nemčija. — Socialni demokratje v Nemčiji so se pričeli zopet gibati. Poalanci te stranke so na široko razpravljali o strankinem programu, na kar so sprejeli resolucijo, v kateri izrekajo, da je ugrožajoči polom v narodni mednarodni politiki povzročila pasivnost naroda. Revolucija pozivlje narod k največji delavnosti v krogu zunanje politike, obenem pa zahteva enotnost republike, ohranjenje Porenja narodu in osvoboditev Poruhrja tujega jarma.

Stranka je dalje uvaževala, da se prepreči sabotaža in posest orožja v meščanskih liberalnih organizacijah. Ona izjavlja, da je treba to absolutno izvesti, ker je nujna potreba v zvezi s zunanjo politiko.

Rezolucija dalje izjavlja, da se mora odškodnina plačati s davkom na materialno vrednost. Nekateri kapitalisti so si prisojili ogromna premoženja, njih davki, ki jih plačujejo od svojega premoženja, so v primeri s davki, ki jih plačuje navadno ljudstvo, nižji, kar povzroča revniško med ljudstvom, a kljub temu niso davčni dohodki tako veliki, da bi se lahko plačevala odškodnina.

Rezolucija pove, da se odškodnina mora plačati, a največji delež naj plačajo tisti, ki so najbolj bogati in imajo največje dohodke. Rezolucija, ki je izrekla nezaupnico Čunovi vladi, je bila odklonjena.

PEVA PROKLAMACIJA NOVEGA PREDSEDNIKA.

"Ljudstvu Združenih držav: "Po neskončni božji previdnosti ni devetindvajsetega predsednika Združenih držav Warren G. Hamilla Hardinga več med nami. Narod je izgubil modrega in prosvitljenega državnika, a ljudje pa pravega prijatelja in svetovaleca, čigar javno življenje je bilo prežeto z željo, pospeševati najboljše interese Združenih držav in blaginjo vseh njih državljanov. Njegovo zasebno življenje je označevala plemenitost in bratvska simpatija pa iskreno prijateljsko stavo do vseh, ki so prišli z njim v stik.

"Globoka žalost, ki napolnjuje srca ameriškega ljudstva, naj bi bila izražena na primeren in dostojen način.

"Zato določam jaz, Calvin Coolidge, predsednik Združenih držav ameriških, prihodnji petek, t. j. dne 10. avgusta, ko bo položeno truplo mrtvega predsednika k zadnjemu počitku, za dan splošnega žalovanja širom Združenih držav.

"Ljudem prav resno priporočam, naj posvete ta dan spominu velikega in dobrega predsednika, čigar smrt je tako hudo zadelo narod.

"V pričo tega sem podpisal odspodaj svoje ime ter dal pritiskati pečat Združenih držav.

"Dano v mestu Washingtonu dne tretjega avgusta 1. devetnajsto trindvajsetega in v letu stoosemtridesetem neodvisnosti Združenih držav.

"Calvin Coolidge."

ZAKAJ PADA POVRŠINA MIHIGANSKEGA JEZERA.

Chicago, Ill. — Dodaj je splošno prevladovalo mnenje, da pada površina Michigankega jezera zaradi tega, ker odteče preveč vode po Čikaškem kanalu. Strokovnjaki so pa dognali, da je odvisno največ od dežja, ako je odvisno največ od dežja, ako je padla ali naravnega Michigankega jezera. Ako je padlo vplike dežja, je jezero naravno, ako je pa bilo malo dežja, je jezero padlo. Deževnica ne odteče takoj v jezero, ampak potrebuje štiri

300 MOTORISTOV PRIJETIH V ENEM DNEVU RADI PRENAGLE VOZNJE.

Policija je delala nobenega razločka ter odpeljala milijonarja poleg malega obrtnika v ječo.

PRVA ŽENSKA, PRIJETA V TEM POGONU, IZPUŠČENA NA PROSTO POP VARNOSTNO.

Chicago, Ill. — Mestna, okrajna in drevoredna policija na motornih kolesih je pokazala zadnje nedeljo, da resno vpošteva novo mestno odredbo glede avtomobilske vožnje po mestnih ulicah in parkih ter tako nalovila 300 dirilcev in jih privedla v zapor.

Moge policijske postaje so bile napolnjene. Med jetniki je bilo videti milijonarja poleg malega obrtnika, tovarnarja poleg malega trgovca, kapitalista poleg meščana iz srednjega stanu, igralca poleg odvornika.

Vsa ta pisana družba je imela enako stanovanje, enake zapone. Vsem je bilo enako težko priti na prosto, ker niso mogli dobiti po telefonu svojih prijateljev in znancev, ki bi naj jih v zahtevnem denarjem rešili iz nadležne ječe.

Zapadna stran je imela okoli sto dirilcev za jetniškimi oblačili, južna kakih 75, severna okoli štirideset in okrajna cestna policija pa jih je odvedla v zapor kakih petdeset.

Policija je menila, da se bo številni jetnikov izdatno pomnožilo do poldneva jutraj.

Dirilci so se izgovarjali na vse mogoče načine.

"Oprostite mi, jaz sem hitel k svoji managiloma obolieli ženi."

"Oh, nikakor me ne aretirajte, zakaj, jaz sem na poti v bolnišnico."

"V mojem klubu me čaka prijateljica."

"Moja mašina je polomljena, pa nisem mogel vodeti, a kakšno hitrostjo vozim."

All je policaj vpošteval te izgovore? Ali jim je dovolil iti naprej? Da, v ječo.

Prijeti ljudje so imeli le malo drobitja pri sebi. Ali je vzel policaj črke? Naka. In morali so s njim na prvo policijsko postajo. Nekateri aretanti so stali pri telefonu po tri ure ter klicali razne prijatelje na pomoč, naj jim prinese jamščino v znesku po \$100 v gotovini, ali pa zemljiščni bond v znesku po \$400. Ali izleti v soboto popoldne in nedeljo jutraj so skoro popolnoma izpraznilo mesto. Skoro noben človek ni ostal doma, in prijeli dirilci niso mogli dobiti svojih prijateljev in znancev po telefonu.

Jetnik Jack Lawrence je imel v svoji mali knjižici kakih tristo naslovov svojih znancev in prijateljev. In vendar se mu je čelo v petih urah iskanja posrečilo najti enega prijatelja.

Tudi dokaj pijanih voznikov je policija nalovila v nedeljo popoldne. Tem ni policijska oblast dovolila bondov, dokler se niso iztreznili.

Prva dirilka je bila prijeta v nedeljo v okrožju Summerdale. To je bila Stella M. Hottinger, ki je podpredsednica družbe Hottinger Drug & Trust Co., 801 Milwaukee ave. Policija jo je obdržala v zaporu, dokler se ji ni posrečilo dobiti jamščino ali varščine.

Wesleyja Knoxa, starega 74 let in stanujočega na 804 Hinman ave., Evanston, je prijela policijska oblast.

"Meni se mudi na železniško postajo," je rekel polsaj.

"Vam se mudi na policijsko postajo," mu je odgovoril policaj.

najet mesecev, da prode skozi zemeljske plasti v jezero. Strokovnjaki dalje menijo, da je bilo zadnja leta manj dežja, ker se je pot riharjev premenila proti jezeru Superiorju, zdaj se pa pot viharje vrača nazaj proti državi Illinois in prihodnjih deset let bo več dežja kot zadnja leta.

NEMŠKI KAPITAL. ORGANIZIRAJO STAVKOKAŠTVO POD NAPAČNIM IMENOM.

REKRUTE ZA TO ORGANIZACIJO DOBIVAJO MED DLJAKI IN V SREDNJEM STANU.

Stavkokaški organizaciji so dali ime "Tehnični rezervni zbor".

Berlin, Nemčija. — Kapitalisti v Nemčiji niso za las bolj od kapitalistov v drugih deželah. V zvezi s kajzerjem, junkerji, nemškimi militaristi, protestantovskimi in katoliškimi nemškimi povostvom so zanetili svetovno vojno, ker so ganjali, da zgrade gospodarski most prek Balkana in Male Azije v Kitaj in Indijo. Videli so v duhu, kako bodo po končani vojni nakladali drugim podjarmljenim narodom vojno odškodnino in jih gospodarsko zaslužili. Vojna je končala s porazem za Nemčijo in njene zaveznice. In tako je prišlo, da mora zdaj Nemčija plačati, kar ji narekujejo drugi, mesto da bi ona narekovala drugim, kaj naj plačajo.

Nemški kapitalisti so pomagali zanetiti svetovno vojno, torej bi zdaj logično morali nositi tudi posledice poraza. Pri kapitalistih pa ni logike, saj logika, ki jo imajo oni, se loči od ljudske logike. Nemški kapitalisti so bili silci pri volji sprejeti sodeve, ki bi jih njim prinesla zmaga, nočejo pa nositi butare, ki jo je njim prinesel poraz. Njih želja je zdaj, da je ljudstvo visoko obdavčeno in da dela za najnižjo mendo, da tako nagrmadijo v svojih rokah še večja premoženja.

Nemško delavstvo pa ni pri volji delati za nisko mendo v času neznozne draginje in tako plačevati "geho" za kapitaliste — svoje iskoriščevalce. To je povzročilo vsi stavk, kjer kapitalisti niso hoteli povisati mezde zaradi padajoče vrednosti nemške papirnatne marke.

Kapitalisti se žele odkrižati tu di teh stavk. Stavke se ne morejo prepovedati in tako jim je prišlo na um, da je najbolje, ako organizirajo stavkokaško armado pod tujim imenom. Organizirali so stavkokaško organizacijo pod imenom "Tehnični rezervni zbor". Pristaše dobivajo med dljaki, ki so prepojeni s "kastengeistom", in srednjim stanom, ki čuti in misli tako kot velika denarna močnja.

Oni pravijo, da niso navadni stavkokaši, ampak se pokažejo na pozorišču le takrat, kadar grozi nevarnost javnim napravam.

O organizaciji pravijo, da prejema denarno podporo od vlade in velekapitalistov, ki lastujejo veleindustrije.

Ti stavkokaši se mobilizirajo na ta način, da jim pošljejo dopisnice po pošti, na katerih je jasno tiškano, da so pozvani v stavkokaško službo. Tako se govorijo.

Ali javno se sliši, da jih plačuje društvo "Nothilfe" in fabrikant, za katerega delajo. Torej je to navadna stavkokaška organizacija, ki ima namen razbijati stavke v Nemčiji. Kadar stavkokaši nastopijo svojo službo, dobe hrano in zavarovalne police brezplačno.

Organizacija je razdeljena v majhne skupine, ki so podrejene voditeljem. Ti voditelji jih od časa do časa podučujejo v delu v pilarnah, vodovodnih napravah, elektrarnah in drugih napravah, da jih tako vsposobijo za stavkokaštvo.

Ti stavkokaši bramasirajo, da niso stavkokaši, ampak delajo v interesu nemške javnosti, kadar je ugrožena.

Tako so govorili tudi nemški kajzer, militaristi, junkerji, nemški kapitalisti in popje, ko so izvajali svetovno vojno. Rekli niso, da so izvajali vojno, da sami le bolj obogate in si prisvoje tuje trge, ampak naglašali so, da je vojna potrebna v interesu nemškega naroda.

Nova stavkokaška organizacija v Nemčiji ni drugega kot neke vrste nov fašizem, ki ima najbrž take namene kot v Italiji, ali kot

ŠEST OPROŠČENIH POLITIČNIH JETNIKOV IMA ITI IZ TE DEŽELE.

"Če bi bilo po mojem, bi dal jaz obesiti vsakega člana I. W. W. v tej deželi," je dejal William N. Smelser.

PREDSEDNIKOVO POMILOŠENJE SE NI OPIRALO NA DEPORTACIJO V ŠESTIH SLUČAJIH.

Washington, D. C. — Na način, ki bi delal čast le pravosodnemu departmentu, je delavski department potem, ko je samovoljno povisil varščino šestim po predsedniku Hardingu oproščenim političnim jetnikom, nenadoma odklonil vsakršno varščino ter izdal ukaz, po katerem morajo ti oproščeni jetniki iz Leavenwortha na Ellis Island v svrhu takojšnje deportacije.

"Če bi bilo po mojem, ki jaz dal obesiti vsakega člana I. W. W. v tej deželi," se je izjavil načelnik odbora za deportacijske zadeve, William N. Smelser, ko je tajnica skupnega amnestijskega odbora Mary Gertrude Fendall protestirala proti povisjanju varščine s \$1,000 na \$2,500.

Teh šest oproščenih jetnikov je naslednjih: Anglež Richard Brazier; Romunec Joe Salm; Peter Green iz Čehoslovakije; Kanadeec J. A. MacDonald; Anglež Don Sheridan; Rus James Slovik. Teh še niso izpustili iz ječe, čeprav je že par tednov, odkar jim je bila nadaljna kazens odpuščena.

Iznani bodo iz dežele brez vsakršnega nadaljnjega sodnega postopanja, če ne bo tega preprečil prijav. Nadomestni delavski tajnik, ki opravlja tajniške posla, ker je delavski tajnik Davis v Evropi, se kakor se zdi, prav malo zmeni za postavo v tej zadevi. Ko so ljudje zahtevali pojasnila, zakaj je izdal deportacijsko pavzelo, se je izgovoril docela šepav, češ, da ni mogla vlada dobiti nobenih informacij o zgodovini tistih šestih mož. Ko je bil pa o poročen na to, da so bila taka pojasnila dana vladi tedaj, ko so bili možje aretirani, je Henning ponovno dejal, da je dal brzojavni listom prenesti tiste možje iz Leavenworthske ječe na Ellis Island.

Pomilostitve, ki jih je izrekel pokojni predsednik, niso imele nobenih deportacijskih ukazov v teh šestih slučajih. Henning postopa na podlagi starih ukazov, ki so bili izdani ob času njih aretacije.

Henning je reakcionar in eden tistih strahno glasnih kričev, ki neprestano vpijejo o stodoletnem amerikanizmu v naši administraciji. Imenovan bo za zveznega sodnika v Californiji v priznanje njegovih uslug do Amerike.

Njegova dejanja in izjave drugih uradnikov v delavskem departmentu, ki se tičejo zadeve političnih jetnikov, so jasen dokaz "liberalnosti", ki označuje delavski departament pod režimom tajnika Jamesa Davisa, čeprav nita ta mož neprestano unijoško karto s sabo in se dela za neznanško dobrega delavskega prijatelja. Nobena tajnost ni to, da je tajnik Davis strahno proti "radikalizmu", ki se ne strinja z njegovimi nazori.

Kakor pravi amnestijski odbor, bodo uvedena "habens corpus" postopanja, da bo s tem preprečena izvedba nepostavnih ukazov Henningovih.

SMETNA KOSA.

Chicago, Ill. — V nedeljo popoldne, t. j. dne 5. avgusta 1923, je umrl Michael Mavris, oče glavnega tajnika N. H. Z. in bivši sodrug socialističnega kluba šte. 6. J82, na svojem domu v Chicago, Ill.

Jih imajo slične organizacije po vsem svetu. Pomagati bogatim in vladajočim le do večjega osredotočenja premoženja in obubožati le bolj ljudske mase.

K RAZKOLU MED FRANCIJO IN BRITANIJO SE PODPIHUJE.

POLURADNI DNEVNIK "TEMPS" PRIOČA JASNO O TEM.

Francozi podpihujejo k ustanovitvi lastne republike v Porenju.

Pariz, Francija. — V Franciji se zdaj umetno hujša k razkolu med Veliko Britanijo in Francijo. Kaj se namerava doseči s tako hujskarijo? Ljudje, ki sodijo to gonjo a treznega vidika, menijo, da se Francija poganja zdaj za tisti kotloček na soluhu, po katerem je arepenela Nemčija pred izbruhom svetovne vojne. Z drugimi besedami to pomeni, da francoski kapitalisti žele postati absolutni gospodarji na kontinentalnem evropskem trgu, britski kapitalisti pa ugnarjajo, kakor soljam, ker vidijo v nevarnosti svoje interese.

Poluradni dnevnik "Temps" to tudi odprto pove, ko pravi: "Mi ne smemo podajati angleški vladi ali angleškemu mnenju neumno mnenje, da želimo njuno pomoč, da se bojimo njihovih odlokov ali da pritiskamo, da sodelujejo pri našem vprašanju."

Odgovor ministrskega predsednika Poincaréja lordu Curzonu pokazuje, da je ministrski predsednik prepričan, da britski minister za zunanje zadeve ustvarja vedoma zamotan položaj iz navadnega položaja.

"Temps" pa nadaljuje: "Ako smo morali v zadnjih treh letih velikokrat zažeti od pričetka, tedaj je tega kriva britska vlada." "Temps" izjavlja, da sta trajna nesoglasja Britanije in njena politika, naklonjena zlorabam in sepravljam privilegirane Nemčije, prislili Francijo, da je zasedla Poruhrje.

Nato "Temps" našteva razna dokaza, kako je Britanija prislila Francijo da okupacije Poruhrja in nadaljuje, da nima nobene važnosti, kar zdaj stori britska vlada izvemši ene točke — povedati je treba, kaj Angleži zahteva od Nemčije, če ne, ne bo uporabljal nikdar mogoč.

"Ako britska vlada res želi imeti pravico, da govori o tem problemu, tedaj naj oza pove najprvo, kaj hoče," pravi članek v francoskem dnevniku.

Duesseldorf, Nemčija. — Gibanje za ustanovitev samostojne republike v Porenju in odsepitev od Nemčije je v razvoju, kajti francoski kapitalisti so temu gibanju naklonjeni z dušo in telesom, ker upajo, da na najhitrejši način uresničijo svoje želje. Zelenza ruda je po mnenju francoskih kapitalistov "all right", toda zanje ni nič vredna, ako nima jo poleg nje tudi premoga (take kakovosti, da lahko izdelujejo najfineje jeklo in po nizki ceni).

Zadnje nedelje se je zbralo v Koblenzu okoli tri tisoč oseb, ki so zahtevali, da se Porenje loči od Nemčije kot samostojna republika. Koliko je bilo vmes plačanih francoskih agitatorjev in agentov provokatorjev, ni znano. Tak shod se je obdržal tudi v Duesseldorfu, na katerem je bilo okoli dva tisoč oseb.

Porenjski separatistični časnik "Das Freie Rhinland" je prišel izhajati v tem mestu. Francoski generalni štab izjavlja, da mu ni nič znanega o izhajanju tega lista. Čudno! Kajti med Nemci kroži splošna govorica tako na glas, da jo že vrabel ponavljajo na strehah, da je list isel s pomočjo francoskega denarja.

Boj za Bežo. — Po zmagi Musolinija v laškem parlamentu se pripravljajo fašisti, da izvedejo nekakšno Reke. Sicer se niso stvari dozorele tako, da bi si upali to odkrito povedati, ker bi pad s anekscijo Reke očitno krčili spallsko pogodbo. Zato skušajo v gozdnjmi, pa tudi z lepimi obljubami pripraviti jugoslovansko vlado da bi popustila. Izgleda, da je vlada že vedno trdno brani jugoslovanske stališče. Nevarnost pa obstoji, da bo morala vsled radikalne popustitve.

PROSVETA

GLASLO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena glavnice po dopravi. Eksplozi se na vrata.

Naravnost: Zlatna denarja (vse Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 na tri mesece; Chicago \$5.50 na leto, \$2.75 na pol leta, \$1.38 na tri mesece, in za izposojanje \$2.00.

Nadvoj na vsi, kar ima slika v letniku

"PROSVETA"

2857-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$5.50, and foreign countries \$5.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Datum v objavo: n. pr. (Julija 31-23) poleg valoga imena na zadnji strani da vam je s tem davcom potrdilo naročila. Posvetilo je pravilno, da se vam ne ustavi list.

ČUDNE, ČUDNE SO PONEKOD POSTAVE...

Za milijone in milijone dolarjev so razne mešetarke tvrdke v New Yorku oskubile ljudstvo, ker so se poslužile "kafarske taktike" in so lepo bankrotirale. In kljub temu se te vrste mešetarjem ne zgodi ničesar, dasiravno so bile stranke, ki so jim zaupale, osleparjene.

Državni uradniki bi mogoče nastopili proti te vrste mešetarjem, ako bi bili prepričani, da bodo obsojeni. Obtožijo jih lahko, ampak spoznani ne bodo krivim, dokler državni uradniki ne morejo predložiti sodišču njih poslovnih in računskih knjig.

Newyorika borza je zelo moralna in priporoča mešetarjem, naj se ravna po zakonu. Ampak v postavi je zaplano, da se borzni mešetar ne more kaznovati, dokler se ne odpove imuniteti.

Sleparski mešetar pa vendar ni tako neumen, da bi se odpovedal imuniteti. Kajti če kaj takega izvrši, postojni nevarnost, pride za omrežena okna. Tak mešetar se rad sklicuje na svoje ustavne pravice, da odide zasluženi kazni.

Ako bi morala newyorika borze bila enaka morali navadnih ljudi, tedaj bi se borza potrudila, da borzno mešetarstvo pride pod strogo postavno kontrolo. Taka zahteva bi pokazala, da ima borza resno voljo odpraviti "kafarske metode" pri mešetarjih in varovati ljudstvo pred izgubami.

Borzijani so sicer dobri ljudje, kadar gre za njih interese. Tako se nahaja skupina mešetarjev v Wall Streetu, ki glasno kriči po postavah, ki bi vezale roke strokovno organiziranemu delavstvu. Ampak ne oglasi se nobena mešetaraka skupina v Wall Streetu, ki bi zahtevala najstrožje nadzorstvo nad mešetarstvom. Borzijani pripadajo pač med tiste ljudi, ki vidijo prav razločno pezdir v očesu svojega bližnjika, ne vidijo pa bruna v svojem lastnem očesu. In to je menda vzrok, da še niso zahtevali, da se prekliche postava, ki onemogoči kaznovanje borznega mešetarja, ker se mešetar noče odpovedati imuniteti.

VIDIŠ DELAVEC, TO JE NEKAJ DRUGEGA!

Casniki so poročali, da so pristanišni delavci zastavali, ker so vojaki nakladali prtljago na parnik "Leviathan".

Ta dogodek pokazuje, kako znajo nekateri javni uradniki varčevati.

Pristaniščnim delavcem ni bilo dovoljeno spremiti prtljage v zaliv, ker so zastopniki plovbenega odbora rekli, da bo treba delavcem plačati dvojni čas. Da se prihrani denar, so pozvali vojake, da opravijo delo pristanišnih delavcev.

Malo preje smo čitali, da se ukrepa na orjaški parnik okoli pet sto gostov, ki bodo pogoščeni na javne stroške. Parnik je odplul na morje in izvršil preizkuševalno vožnjo. Z njim so se peljali tudi povabljeni gostje. Prav natančno ne vemo, ali jih je bilo manj kot pet sto, ali ravno pet sto, ali več ko pet sto. Ravno tako tudi ne vemo, koliko je bilo treba potrošiti javnega denarja za te goste, da so se vozili za kratek čas po oceanu. Ampak prepričani smo, da je pogostitev teh gostov stala veliko več, kot bi bili izdali za dvojni čas pristanišnih delavcev, kateri bi spremiti prtljago na parnik.

Ampak stvar je tale: Kadar je treba pogostiti par sto gostov, ki se nahajajo v boljših gmočnih razmerah kot delavci, tedaj se ne gleda na denar. Troški ne plačajo z denarjem davkoplačevalcev. Ako je treba delavcem plačati čezurno delo, to je pa nekaj drugega in takrat je treba paziti na vsak cent. In tako ravnanje imenujejo po tem varno gospodarstvo.

Mialmo, da ni treba nobenemu človeku pohajati v vilje šole ali celo na univerze, da razume tako varčevati. Še manj je potrebna takim ljudem študirati narodno ekonomijo, ker bi tako varčevanje z javnim denarjem pogodil tudi najzadnji vaški profesionalni političar.

JAVNA GOVORNICA.

Glasovi članov S. N. P. J. in čitateljev Prosveta.

8. maja. — Vročina je in pašji dnevi so, zato pa boljša Kazimirjeva "NeEdinost" v Chicago, ki je nekako približila grobnikov. V št. 86 (za katere hvala omenim, ki mi jo je podaril), se je nekdo podpisal vsaj za petnajsetletnega člana K. S. N. P. J. V tem je povedano toliko, da se skriva v svoji bojazljivosti, pri čemer, kolikor se iz dopisa razvidi, mora imeti velike merice hlinavščine, pa naj bo to kdorkoli, magari pa ter Kazimir in Co. Na svoje na dolge raztegnjene klobase bo svojčastno dobil pojznilo, za sedaj mi dela le veselje, da se raje love ribe in se smeljejo plavajoče v vodi, piščice pa veselo pojo ob jecerih in rumenkajljivi kos krivga z mano od vesolja. Vse to veselo razpoloženje je valed reklame v obliki omenjenega napada. S svojimi škodljivimi nameni mi častiti gospod pater Kazimir napravi dobro delo. Njegova kovaška uredništva za kovanje dopisov je prišla le v pregovor in jo mano, da kogar tam ne napadajo, s tem ni nekaj prav. Vse to se vrli pod pokroviteljstvom častitega gospoda Kazimirja, kateri je pred nedavnim hodil ga Minnesoti.

Ni hodil v svoji stanovski obleki, kar ne vem, iz kakrega vzroka; hodil je le v hlačah in srajci brez kravate okoli vrata. Ko sem takega srečal, ga nisem spoznal drugače kot po imenu, ko so ga neke rojakinje ogovarjale s pridevkom: častiti gospod Z. — In tako sem imel pred seboj njega brez meniške halje. Zamislil sem se v pregovor, ki veli: Kdor se svojega stanu ne drži, ta ga vreden ni.

Toliko za sedaj, drugo pa naj bo odločeno za kasneje. Zdaj sem zaposlen za različnimi reči in take malenkosti odločim za kasneje. — Matija Pogorelec.

Peter Pajzljovi doživljaji.

Willow Springs, datum poštnega pečata.

Cenjeni tovariši uredniki!

Okoli nas se je razprostrla že tema, ko je Železnij obiral zadnji krožnik in ga povesil na polico pred šotorom. Na nebu so viseli temni oblaki, za katerimi se je skrila luna s svojo blede svetlobo. Le ogenj je razsvetljeval najbližjo okolico, na katerega je Ribničan položil polena, ko se je vrnil s polnim naročjem drv.

Razleknil sem se po travi, poleg mene je legel Krašovec, naproti nam je razprostrl svoje ude Železnij, poleg njega je pa sedel Ribničan na parobek in načgal kratko pipo.

"Huda je bila, huda, danes," je prišel Železnij. "Kmalu bi jo bil pošteno skupil, da nisem..."

"Kaj pa je bilo tako hudega?" je vprašal poredno Krašovec in dregnil mene s komolecem.

"Po glavi in hrbtu bi jo dobil kmalu, da nisem stopil tako hitro kot zajec, kadar mu je lovski pes za nogami."

"Kaj pa je bilo?" smo vprašali vsi trije hkratu.

"Kaj? No, kaj? Kar poslušajte, saj bom vam povedal vse."

"Kar govori, pripoveduj, saj te poslušamo," smo kričali povprek.

"Voz ulične železnice sem zapustil, ko sem prišel do Lawndalske avenije. Mislil sem, da je najbolje, ako oberem vse mamice in dekleta, preden pridem do Ciceronovih. Da to izvršim, moram hoditi peš do Ciceronovih, na kar še tam potrkam na vrata pri starih mamiceh, na to se pa odpelem naravnost v Argo, v Argo pa mahnem peš čez železniški voz naravnost k vam, kjer preživim par dni v vaši družbi in se odpočijem od truda in poto."

"V začetku je šla kupčija prav dobro. Vse je šlo v denar: škapulirji, kosti, 'pildiki', odpustki in druga taka krama. Razmisljal sem, kako ukanem svojega mojstra Skaza, da ne bo vedel, kako se je obnesla kupčija. Seveda sem se poslužil raznih zvijač, da sem spravil blago v denar. Ako so bili otroci grdi in kuštravi in umazani, sem mamici pripovedoval, da še nisem videl tako lepih otrok na svetu. Beseda je našla lepo mesto in krama je šla v denar. Ako se je mama držala pusto, sem takoj uganil, da sta se pripravila s mojem, preden je šel na delo. Prišel sem zabavljati čez

kinjske moše, ki se dobrikuje in imajo polna četa mada, dokler se lenijo, gorje pa šeni po poreki. Rečica mora sama garati, težko delati, moške pa ne delajo drugega kot pijejo in igrajo na kverte. Te je pomagala. Blago je šlo v denar, povrh sem pa dobil še kak dolarček, da molim za spodobenje moše. Kadar sem nalezl na hišo, v kateri so bila edra dekleta doma, ki čakajo začetni tri predpuste na ženina, sem jih prišel tolažiti, da se je treba pripraviti sv. Antonu in izpolnjene bodo vse želje, ki jih nosi mlado dekle v svojem srcu. Obšel sem, da radi njih opravim devetdeset pobožnost pred Antonom puščavnikom, da uliki njih prošnje. Dekletom so zaskrile oči in predal sem in po cenah, po katerih sem popajnal blago na prodaj. Zraven sem pa dobil še 'bakšiš', da bom bolj gorče molil."

"Dandaj se ti ni še nič hudega zgodilo," mu je segel v besedo Ribničan.

"Ako smatral farbanje ljudi za trdo delo," je dodal Krašovec, "je bolje, da molíš, ker pri nas ne boš imel uspeha."

"Le potrpi, le," je malomarno odgovoril Železnij in privlekel iz žepa steklenico, "da se malo okrepčam."

Nastavil je steklenico k ustim, zajel na široko, narkar je bilo slišati grgljanje v grlu, kakor da kdo vlija vodo v lijak.

"Nehaj, nehaj," je rekel Ribničan, "če ne boš preje pijan, preden nam poveš svoje današnje dogodovčine."

"Le okrepčaj se, le okrepčaj," je ponavljal Krašovec in mene suval s komolecem, pri tem se pa poredno muzal.

"Ah, tako, zdaj pa še bo," se je oddahnil Železnij. "Zdaj pojde zopet jezik, ko sem si malo privzel dušo."

"Nadaljuj," sem pripomnil jaz, "saj te vsi poslušamo."

"Bil sem že skoraj v Ciceronovih, denarja sem imel kot smeti v žepu," je prišel zopet Železnij in pri tem je zaženketal s denarjem v žepu, kakor da hoče dejansko dokazati, da je res, kar govori.

"Ne bahaj se s denarjem," ga opominjal Ribničan, "marveč nadaljuj, kjer si nehal."

"Denarja je bilo kot toče v žepu in premišljevali sem prišel, ako bi ne bilo najbolje, da sedem takoj na voz ulične železnice, kajti kupčija je prinesla toliko, da lahko ves teden ležim, jem in pijem in še bom lepe denarce oddel svojem mojemu Skazu, ki je pripovedoval Železnij. "V tem sem pa spomnil še neke družine, o kateri sem bil prepričan, da napravim dobro kupčijo, ako najdem ženo samo doma. Potrkal sem na vrata in ženski glas je odgovoril 'naprej'. Stopil sem pogumno v sobo, po krušansko pozdravil in prišel razlagati, po kaj sem prišel. Jezik mi je tekal gladko in žena je že pričela ispravevati po cenah, ko zaslišim v predveži ropot. Kaj pa je to, sem prišel misliti. Še preden sem napravil zaključek, je stal mož na pragu. Videti bi ga morali, kako so mu švigale strele strahne jeze in zaničevanja iz njegovih oči. Pristopil je k meni, roki sta se mu stisnili v pesti in zakrčal je nad mano; "Kozel kozlati hitro se poberi iz moje hiše, če ne dobiš tako, da zletiš v flekajnarstvo graščino s tvojo kramo gred. Privzdignil je nogo, kakor da hoče uresničiti svoje besede. Hitro sem pobral svojo razloženo kramo po mizi, vtaknil nekaj v žep, nekaj v torbo in še sem bil zunaj. On je pa robantil v sobi, da ne bo delal za kutarske lenuhe, ako hočejo živeti, naj gredo delati v tovarno za poljedelske stroje, kjer mora delati tudi on, da prehrani sebe in družino. Žena se je izgovarjala, da ni nič kupila, ampak da me je poslušala, ker sem znal tako lepo lagati o odpustkih in drugih rečeh. Oj, ti hinavka, sem si mislil sam pri sebi, saj si že vlekla denar iz denarnice in kupčija bi bila izvršena, da ni bilo tega prokletega brezverca domov, ki je preprečil dobro kupčijo."

"Stopal sem hitro, kajti bal sem se, da prilemasti za mano in uresniči svoje grožnje. Ugibati sem prišel, kaj je brezverca brezverkega prineslo domov, da mi je pokazal kupčijo z odpustki in 'pildiki'. Pri razmišljanju sem se spomnil, da sem čital v listih, da bodo delavci prosti popoldne, ker bodo pokopali tovarnarjevo mater."

"Zdaj se mi je zjasnilo. Odločil sem se, da ne grem nikamor več, ker lahko dolživim lahko še kaj bolj neprijetnega kot v zadnji hiši."

V Ciceronovih sem skočil na voz ulične železnice in se odpeljal naravnost v Argo, kjer sem se prekrbel s "žegnano vodo", narkar sem odšel naravnost sem," je končal Železnij.

"Prav nič bi te ne škodilo, ako bi ti moč malo prebrskajal kosti," je rekel Krašovec. "Zakaj se pa ne lotiš poštenega dela in farbaš o-koli ljudi s boljšim življenjem po smrti, ki še na tem svetu uživajo peklenke muke?"

"Kdo farba ljudi?" je zabavljivo vprašal Železnij.

"Kdo drugi kot ti in mojster Skaza, ki pripovedujeta ljudem samo zaradi tega, kako so svetniki trpeli, da so zaslužili večno izveličanje, da vama ni treba trpeti in delati", je jezo odgovoril Krašovec in vstal.

Spomnil sem, da stvar postaja resna. Železnij je še prikrat pogledel v steklenico, kri mu je zalavala v obraz, Krašovec je bil vroče krvi in najtejeje je videl ljudi, ki so se previjali s humbogom. Vstal sem tudi jaz in pristopil k Železniju in mu dejal: Kozel kozlati, tiho bodi in poslušaj, zdaj bomo drugi govorili. Ako se pa midliš pretepati, se jih boš nabral kot berač maza. Naložil ti bomo še tiste, ki ti jih je poznali naložiti pošten delavec v svoji jezi, ko te je zalotil, ko si invakljal njegov trdo zaslužni denar od njegove žene. Povrh ti pa še prekrbimo kopei v reki Desplains, da si malo ohladiš svojo vročo kozlovsko kri."

Po teh besedah sem se obrnil proti Krašovcu in rekel: Mrcina kozlovsko ni vredna prepira. Potolahi se, rajše eno zapojmo in bomo veseli.

"Zapojmo, zapojmo," je rekel Železnij z opotekajočim glasom. In nagnil zopet steklenico. "Takoj stopim po kitaro, da zapojemo." Vstal je in odšel proti šotoru s koraki, kakorinda dela dete, ko se uči hoditi. — Te pozdravlja — Tvoj prijatelj — Peter Pajzlj.

Mezde.

(Leland Olds za Fed. Press.)

Gibanje med navzgor je menda dokončalo, kakor lahko sklepamo po številkah, ki jih je izdal svezni biro za delavske statistike. Med 15. aprilom in 15. majem je javljalo 1279 tvorničskih podjetij, da je povzelo mezde; naslednjega meseca pa je o povziranju poročalo samo še 472 podjetij.

Skozi zadnjih šest mesecev pokazujejo številke, da so mezde rale v različnih podjetjih neprestano bolj. In tako je bilo tudi vedno večje povpraševanje po delavstvu, kar je enostavna posledica malo višjih plač, ki so omogočile, da je delavstvo več konkuriralo. Podjetniki so nekoliko zvišali plače, da so tako lahko obdržali svoje delavstvo in dobili še novega.

Temu pa se je nenadoma pojavilo gibanje podjetnikov, da ustavijo vsako poviševanje mezd in

stabilizirajo plače na neki stopnji, ki se bo njim zdelo primerna. Posledica tega se je kmalu pokazala, kar lahko sklepamo iz spodnjega seznama. Iz tega seznama je razvideti, v koliko podjetjih so se zvišale mezde mesec za mesecem.

Mesec, po katerem se je zvišala meza.

Od 15. nov. do 15. dec.	122
od 15. dec. do 15. jan.	247
od 15. jan. do 15. feb.	251
od 15. feb. do 15. marca	490
od 15. marca do 15. aprila	519
od 15. apr. do 15. maja	1279
od 15. maja do 15. jun.	472

Povprečna meza je tekmo stih mesecev narasla od \$25.27 na \$26.50, torej za šest odstotkov. Toda v zadnjem mesecu seznama je bila meza le \$26.44 povprečno. Ta padec ni posebej velik, a vidi se, da so mezde "stabilizirali".

Plače, ki sedaj obetajo, pomenijo, da povprečni delavec, ako bi delal 52 tednov v letu, ne da bi pri tem izgubil en dan, bi zaslužil na leto \$1.353.28, kar naj ne dostaja za družino pet ljudi na glavi obatoj, a pri tem se mora družina odreči vsaki udobnosti. Toda E. S. Bradford od gospodarskega posvetovalnega odbora je pri konferenci, ki se je počela z nezaposlenostjo, izjavil, da povprečni industrijski delavec izgubi 21 in pol odstotka svoje mezde rali nezaposlenosti, bolezni in drugemu. To pa zopet zmanjša kupno moč delavčevega na \$1.083. Nobena še najbolj skrbna družina se ne more preživljati s tako plačo, ne da bi stradala.

Dejstvo, da mezde postajajo zopet nižje, je življenjsko vprašanje. ob katerem se vprašujemo, koliko časa bodo še take negotovosti v mezdah. Ali bo jrcen prišel kake druge večje dele in zaposlenost, da bo meza zopet postala stopnica navzgor, potem pa strbuknila nenadoma zopet dol? Lahko se pa tudi zgodi, da bodo podjetniki hoteli še bolj "stabilizirati" mezo ter jo bodo potisnili globoko dol, da bodo tako ne-moteno lahko konkurirali s svojimi blagom na tujih trgih, kjer delavci-garajo še za nižje plače kot tu.

Skozi leta je bila spopolnjen organizirana kontrola podjetnikov čez delavstvo in njega mezo. Delavstvo se mora organizirati, da bo ustvarilo protikontrolo, katera bo nadzorovala podjetnike in delo ter obenem zlomila kontrolo podjetništva.

NOVO IME ZA NEMŠKEGA CESARJA.

Berlin, Nemčija. — "Die Welt am Montag" priporoča, da se spremeni ime na spomeniku nemškega cesarja. Dozdaj se čita na spomeniku: "Wiljemu, vladarju morja, gospodarju armade". Omenjeni česnik pa priporoča, da se naj glasi: "Wiljemu, briljantnemu vtrtnjaku in letočemu Holandcu." V ta namen je izdel vodnik, v katerem člankar zapvarja svojo idejo.

NOVA KNJIGA! NOVA KNJIGA!

"Pater Malaventura"

in

"V kabaretu"

Spisal Zvonko A. Novak. Ilustracije narisal Stanko Zela.

Izdala in založila Književna matica S.N.P.J.

Povest iz življenja ameriških frančiškanov. To je prva slovenska knjiga v Ameriki, ki ima izvirne slike. Fina trda vezba. Stane \$1.50 + poštino vred. Rojaki, sezite po tej knjigi, ne bo vam žal!

Naročbe sprejema

Književna Matica S. N. P. J.
2857-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

